

UTFLYKTSGUIDE: Måffe

HÖJD 745 m ö.h. WGS84 66°12'27.9"N 17°57'11.4"E SWEREF99 TM (NORD, ÖST) 7346203, 632903

Måffe är som en port till Piteälvområdet, fast med en höjd av 745 m ö.h. Vandringen går främst genom skog men när trädgränsen passerats öppnar sig fjällvärldens vyer.

Hur man tar sig dit: Åk i riktning mot Norra Bergnäs. Efter 21,6 km från torget i Arjeplog finns en avtagsväg. Det är en grusväg som tar av till höger efter rengärdet. Det finns en liten skylt Måfevägen, men den är skymd av björk. Grusvägen är 2,8 km lång. Kör försiktigt här! Det kan vara djupa spår efter tidigare bilkörning när vägen ännu var blöt och lerig. Ömtåliga bilar får se upp, men – man kan ju även gå denna sträcka fram till stigens början eller ta med cykel. Om man inte vill ansluta till stigen går det självklart bra att frivandra till toppen, ca 3,5 km.

Stig: 2 km.

Svårighetsgrad: Lätt. Rekommenderas för barn.

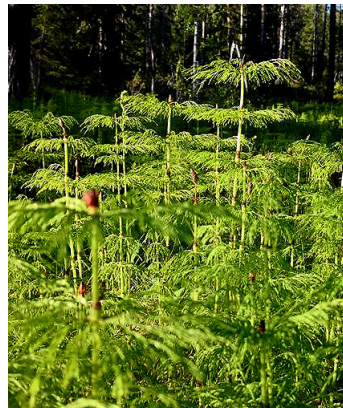
Utrustning: Toppen kan nå torrskodd. Gardera gärna med myggmedel och regnkläder.

Skydd: Finns ej.

Djur: En mängd olika fåglar finns i omgivningen, men mest vanligt att få syn på är tjäder, dalripa, tornfalk, björktrast, lavskrika och – om man har tur – en fjällvråk eller kungsörn. Bland de mindre fåglarna finns till exempel bergfink, talltita, gråsparv, grönfink.

Bland djur finns räv, hare, älg och ren. Björn finns, men det är *ytterst sällsynt* att man får se den.

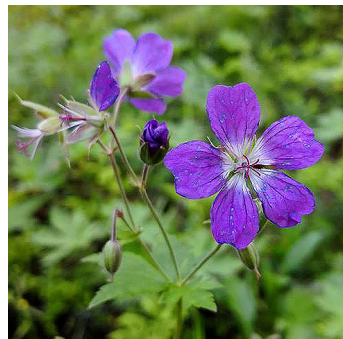
Växtlighet: Det här är inte något av de mer florarika trakterna i lågfjällen, men mot toppen finns exempelvis ripbär, fjällglim, fjällgröna och varför inte ta med en fältguide om lavar? Dessa ursprungliga växter bjuder på många överraskningar. Kartlaven växer ungefär 0,25 – 0,6 mm per år. En kartlav kan därför ha en ålder av tusen år eller mer. För åldersbestämning av klimatförändringar eller arkeologiska fynd kan den därför ha stort värde.

Fräken (Equisetum sylvaticum)

Fjällumner (Lycopodium alpinum)

Skogsnäva (Geranium sylvaticum)

Med utsikt över Piteälvområdet: En vandring till toppen av Måffe ger en bra överblick av det stora området. Självklart kan man nå toppen från flera håll. Den markerade stigen på kartan är den mest vanliga sättet att nå målet.

Piteälvområdet i Arjeplogs kommun är ett stort område utan exakta gränser, i det närmaste lika stort som Skåne. Växtligheten skiftar från Sulitelmas glaciärområde med snörika fjäll vid norska gränsen, till björk- och tallskog. Det är Piteälven, med sina källflöden, som binder samman Sulitelma på gränsen mot Norge och sträcker sig ned till Bottenviken.

Historiskt är Piteälvområdet sammanflätad av många folk och skeenden. Här finns lämningar från stenålder och framöver. Samerna har vandrat i älvområdet och i fjällen med sina renar i många tusen år. I området

finns idag samebyarna Luokta-Mavas, Semisjaur-Njårg och Stokke. Renarna har sommarbete på fjället, även en bit in i Norge. På vintern håller de främst till i skogslandet.

Piteälven är 34 mil lång och en av Sveriges fyra stora oreglerade nationalälvar. Undantaget i Piteälven är Sikfors kraftverk, tre mil norr om Piteå, som byggdes 1911.

Måffe ingår i det som kallas för kronoöverloppsmark, det vill säga mark som vid avvitrningen blev över och kvar i kronans ägo. Vad själva namnet – även stavat med ett f (Måfe) betyder har inte gått att finna.

Harr i Piteälven.

Måffe är en bra utsiktspunkt till fiskeriket Piteälvområdet. Från toppen kan man se över sjöar och vattendrag som har mycket att erbjuda den fiskeintresserade. Här finns många sorter – inte minst röding, öring, gädda, sik, abborre. Dock är harr karaktärsfisken för området. Vana fiskare beskriver att harren bäst kommer till sin rätt på flugspö eller lätt haspelutrustning. Strömmarna mellan Skierfjåvrrer och Sådåjåvrrer – med Åbbmofallet – beskrivs som särskilt fina fiskevatten, där det förutom harr också finns en storvuxen stam av öring. Längs Piteälven och dess nära vattendrag finns spår av gamla flottningsleder. Det var ju längs vattnet som timret fraktades i början av 1900-talet. Arbetet med att återställa miljön i dessa vattendrag pågår på flera håll. Pite älv ekonomisk förening har ett av många miljöåterställningsprojekt. Ett flertal vandringshinder för fisk har undanröjts.

Källor: Arjeplog – en guide till ett fiskeparadis från Arjeplogs kommun (kan laddas ned som pdf) och www.pitealv.se

FOTO HÅKAN SUNDSTRÖM

Utsikt mot norr från toppen av Måffe. Bilden är tagen i slutet av maj. Vattnet i förgrunden är Märssjåvvre och till höger i bild Rahppen. De snöklädda fjällen ligger norr om Tjeggelvas. Den mörka toppen som sticker ut är Änamustjåhkkå 745 m ö.h. – samma höjd som Måffe.

Från Måffe kan man i nordöst blicka ned mot Sikselet, en sjö som ingår i Skellefteälvens huvudavrinningsområde. Här finns också Rio, en by med en gård som – något överraskande – fått namnet efter staden Rio de Janeiro. Bakgrunden var att en man från Nyliden i Arjeplogs kommun, Napoleon Nyberg (född 1877), åkte till Brasilien. Hans titel var ”timmerdrifningsarbetare”. När han senare återvände hem med familj uppförde de ett haciendaliknande hus på den plats som med tiden fick namnet Rio. 1935 nedtecknades namnet i ortnamnsregistret som fjällägenhet.

Längs Märsabäcken i sydöstlig riktning finns ett landskap med flera mindre sjöar. Området visar på mänsklig närvaro långt tillbaka i tiden. Arkeologiska inventeringar har visat att här finns många visten, härdar och inte minst barktäkter. Urfolk över hela norra halvklotet har länge känt till att innerbarken hos träd är rikt på näringsämnen och skördat den för att äta. Samerna skördade tallinnerbarken i juni då den är mogen, söt och god. På lulesamiska heter juni månad *biehtsiemannú* som betyder just tallmånaden.

Källa: Skogsmuseet Lycksele / www.visaskogen.se och Fornsök, Riksantikvarieämbetet 2020.

Vad innebär allemansrätten?

Den unika allemansrättens grundregel är **inte störa – inte förstöra**. Här något att tänka på:

- Du får vandra nästan överallt förutom på tomter, planteringar och vid bostadshus.
- Du får ta nedfallna kottar och löst liggande pinnar och grenar på marken som ved till elden. Men det är inte tillåtet att hugga eller såga ner träd eller buskar, eller att ta ris, grenar eller näver från levande träd. Det är heller inte tillåtet att använda vindfallen som ved.
- Du får inte jaga, störa, fånga eller skada djur, ungar, bon eller ägg. Hundar får inte vara lösa tiden 1 mars till 20 augusti när djuren har ungar. Även annan tid på året måste hunden hållas under sådan tillsyn att den hindras från att förfölja vilt och ren.
- I Arjeplogs fjäll och skogar behövs särskild hänsyn tas till renskötseln. Upplev renarna på avstånd. Respektera renskötarnas arbetsplatser och privatliv vid visten och renhagar. Om du hamnar i en renflyttning håll dig undan och gör så lite väsen av dig som möjligt tills hjorden passerat.
- Du får fritt plocka vilda blommor, bär och svamp. Kolla först vilka växter som är fridlysta. I reservat eller nationalpark gäller särskilda bestämmelser. Att knacka loss sten ur berg eller hugga in sitt namn i berghällar är inte tillåtet. Enstaka mindre lösa stenar kan man plocka med sig.
- Ser du skräp i naturen – ta gärna med det, om det är möjligt!

Källa: www.naturvardsverket.se. Ladda gärna ned skriften: "Fridlysta växter och djur i Sverige" (2012).

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av Europas allra mest värdefulla naturområden. I Arjeplogs kommun finns 22 områden däribland Akkelis, Björknäs, Daita, Granberget, Hornavan-Sävvaure, Laisdalen, Laisälven, Långsjön-Gåbrek, Märkberget, Nimtek, Pieljekaise, Piteälven, Rakåive, Ramanj, Ståkke-Bårgå, Sulitelma, Tjeggelvas, Tjålmejaure,